

մեր օրերում նսեմացաւ և այն մարդիկ, որոնք ազգային իրաւանց պաշտպան են հռչակուած իրանց՝ ընտրողական սկզբունքներով խախտումն անգամ տեսնելով՝ չը տեսնող ձեռքան և չընտրութիւնն էլ ընտրութիւն համարեցին:

Եւ դուք եւս, որ եկեղեցու նախանձախնդիրներէն մէկն էք, թող էք տալիս ձեզ ասել, որ «սրբազորութեան ասպարէզում, եկեղեցական պաշտօնէի գործողութիւնները կախումն չունենան այն սրբազնագործ պաշտօնէի անձի և գործի հետ»։ այս ինչ է նշանակուած:

Մեր եկեղեցին և ս. գիրքն իսկ միանգամայն ընդդէմ են այդ վարդապետութեան: Այդ նշանակում է, որպէս մենք ենք հասկանում թէ՛ ամեն անգամ արդարեւ կ'ան սրբազնագործ պաշտօնէի սրբազորութիւններն էլ նոյն են, ինչ որ են բարոյական սրբազնագործ պաշտօնէի գործողութիւնները սրբազորութեան ասպարիզում. եթէ այդպէս է, հապա միանգամայն աւելորդ է ընտրութիւնը, որ է վիպութիւն արժանաւորութեան:

Դուք «եկեղեցու կենսական այս կամ այն խնդրի կանոնաւոր որոշման համար» կարեւոր էք համարում գիտնալ թէ ինչպէս էին հասկանում Քրիստոսի վարդապետութիւնն առաքելները, սրանց աշակերտները, նախկին քրիստոնեայ հասարակութիւնը, ս. հարք և ժողովները: Բայց անհասկանալի անկող համար՝ «ժողովներ» բառից յետոյ դնում էք ստորակէտ և ասում. «այն ամենը ինչ որ կաղում է քրիստոնէական աւանդութիւնը, որ նոյնպէս ճշմարտութեան հասու լինելու աղբիւր է և այլն»:

Միթէ ձեզ համար «Քրիստոսի վարդապետութիւնը» և «քրիստոնէական աւանդութիւնը» համանշտ խօսքեր են: Բայց բանը նրանումն է, որ քրիստոնէական աւանդութեան մասին էլ ոչ մի բան չստան, իսկոյն ասում էք. «Այսպիսի աւանդութիւններն հիման վրա կաղմակերպվել է հայ եկեղեցու ներկայ ներգործող իրաւասութիւնը, որի գործութեամբ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը, գլուխ է եկեղեցու իրեն յաջորդ առաքելական և եկեղեցու միութեան կեդրոն, որ հայ եկեղեցու ներգործող իրաւասութիւնը լոկ աւանդութիւնների վրա չէ կաղմակերպվել, այլ և պատմական հաստատուն փաստերի վրա. երկրորդը եւս՝ որ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը լոկ աւանդական իրաւասութեամբ չէ գլուխ եկեղեցու, յաջորդ առաքելոց և եկեղեցու միութեան կեդրոն, այլ անժխտելի պատմական իրողութիւնն էր զորովս որ միայն Պէտք է միայն այդ պատմական իրողութիւններին ծանօթ լինել, որպէս զի չստէք թէ սինոդի և նրա նախագահի իրաւունքները որոշուել համար՝ անաւելօք իսկ և պէս որ ուրիշ երևում է յայն եկեղեցու մէջ»:

Անաւելօք նկատմամբ վերին աստիճան վերջում էք, երբ Գ. Արծրունին անաւելօք վերջում է մի հոգեւոր և մի քաղաքական իշխանաւորի գործակալութեան մէջ՝ իր խօսքն աւելի հասկանալի անելու նպատակով: Դուք այդ ան-

տեղի էք համարում և անաւելօք. բայց միթէ Յովն Ոսկերեանը ձեռք չափ էլ յարգանք չէ տածում զկայի առաքելալը, երբ սրա և քաղաքական հիւպատոսի մէջ համեմատութիւն անելով, վստահանում է ասել. «ինչպէս որ հիւպատոսն աւանդիւնն է քաղաքական իշխանութեան համար, այս պէս է առաքելալը հոգեւորականին համար»։ (Տես ճառ. յօդուակ. ընթերց. ս. գրոց):

Կարծեմ ս. Ոսկերեանը ևս գիտէր, որ անաւելօք անաւելօք համարեղ ինքիւնքն էլ չէ գործածել, բայց և այնպէս՝ գործածեց ոչ համարեղների մէջ և չը մեղաւորեց:

2.

ՄՈՒՐՈՅՆՈՂ, ՄԱՄՈՒՆ

Լոյսի պէս պարզ ճշմարտութիւն է, որ քաղաքակրթութեան բարձր աստիճանի վրա կանգնած ազգերի պարբերական մամուլը կոչումն է՝ հանդիսանալ իբրեւ հասարակութեան առաջնորդ, նրա կենսի բաղձանքների արտայայտիչ իսկ և թէ մի որ և է պարբերական հասարակութիւն անտես է առնում այդ պարտաւորութիւնը. նա կանգնած չէ իր կոչման բարձրութեան վրա:

Մեր մէջ էլ կան լրագրիւնք, բայց դրանցից շատ քիչերն են համապատասխանում այդ պահանջներին: Մամուլը, որը պէտք է առաջնորդ լինէր հասարակութեան մտքերի, որը պէտք է հասկանալի նրան իր պարտաւորութիւններն ու իրաւունքները, մեզ մօտ, խաւարաւոր մամուլը, աշխատում է իր արբանեակների ձեռքով աւելի ևս մթնոլորտի մոլորակի միջոց, աւելի ևս թմրեցնել, մոլորեցնել հասարակութիւնը: Դա է խաւարամիտ մամուլը նպատակը, այդ նպատակով է առաջնորդում խաւարամիտ մամուլը իր արած իւրաքանչիւր քայլով իր նպատակը, ջանքով քննադատել ինքնուրոյն միտքը՝ մտաւորապէս դեռ ևս անզարգացած ընթերցողների մէջ: Այդ իսկ պատճառով ընդհանուր չարիքներ, դեղձումներ, երկպառակութիւններ, խնդրեցանք, որ և է հեղինակութեան չը ճանաչելը, դիտարկելու այն չէ հպատակվելը, որից օր աւանդ, զարգանում են մեր մէջ:

Խաւարամիտ մամուլը ինչից զրգւած, եթէ ոչ անձնական միտումներից, յանկարծ զարթոնքից, յարուցեց կաթողիկոսական տեղակալի իրաւունքների հարցը: Այդ երևոյթի հիմքը պէտք է որոնել այն իրողութեան մէջ, որ տեղակալը սրբազան Երեմիան է, որը այդ մամուլի կոչմանակց չէ երևում, մանաւանդ որ նոյն Երեմիա սրբազանին կապկածում են բարեկամ լինել Արիւստակէս Սեղբակեանի...

Իրանց անձնական նպատակների համար ուղիւնալով մոլորեցնել ընթերցողներին, խաւարամիտ մամուլը առաջնորդները իրանք էլ են մոլորվում աներեւակայելի հակասութիւնների և մտքերի լաբիրինթոսի մէջ...

«Արձագանքը» և իր արբանեակները էլ չը գիտեն ինչ անեն, նեղ դրութիւնից դուրս գալու համար. մերթ եկեղեցական աւանդութիւններ,

մերթ սուրբ գրքերի խօսքեր, մերթ «պօլոսնիկ» հիմունքներ իրանց պաշտպան առնելով՝ մոռանում են, որ իրանց սխալ և հակասող լոգիկայով իրանք իրանց զէմ են պրօպագանդա անում:

Չենք կարող ծածկել մեր խորին վշտի զգացմունքը, տեսնելով թէ ինչպէս այդ անաւելօքները մարդիկ, հեռեկան իրանց վերին աստիճանի վիճաւար ընթացքին, ջանում են իրանց ազգեցութեան նոյն կործանիչ, կեղծ ուղղութիւնը մտցնել էջմաշուն պէս մի պատկառելի հիմնարկութեան մէջ, ինչ ուղղութիւն և ինչ ձևեր նրանք մշտ մտցնել և մտցնում են իրանց չըբանների մէջ... Սակայն ժամանակները փոխվել են. այժմ հասարակութիւնը առաւել հասունացած է. նա պարզապէս որոշում է խորամանկութիւնը, գաղտնի հաշիւները, խարդախութիւնը, անձնական շահն ու միտումները:

Ժողովուրդը հազիւ թէ կը մոլորեցնէ, իսկ դուք ձեր գործունէութեամբ միայն կաւեցանք հայոց պատմութեան մութ էջերի թիւը, ուրիշ ոչինչ:

Պ. Զ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԱՆԳԼԻՍԻՑ մեզ գրում են. «Այստեղ այս ամառ սաստիկ տարածված են թէ ծաղիկը, թէ ջուրէնը և թէ բկացաւ, այնպէս որ ամառանոցները շատերը արդէն թողնում են Մանգլիս և վերադառնում քաղաքը: Իսկպէս, պէտք է խոստովանած, Մանգլիսը շատ էլ անողջ տեղ չէ, այն պատճառով, որ ձմեռն էլ այստեղ մշտական բնակիչներ կան, որոնք են բոլոր գիւղացիները, հրաժարական տուած դիմորդները: Չմեռնող դիմորդներ ինչ հիւանդութիւններ են լինում նրանց անհետ, իսկ ամառը, ողաւթութեան համար եկողները վարձում են նոյն բնակարանները, ջնում են նոյն սենեակներում, դուցէ՛ նոյն դռնակները վրա, դռն են անում նոյն կարասիները: Գիւղացիները ընտալարանները այդպիսով արդէն ձմեռվանից վարակված են լինում՝ դիֆտերիոյով, ծաղիկով և այլն: Ուրիշ բան է Կօջոր կամ Բօրժօմ ամառանոցները, այդտեղ մշտական բնակիչներ չը կան, սենեակ ամբողջ ձմեռը դռնակով ու վարակված են մեռած, այդ պատճառով ոչ մի հիւանդութիւն այդ բնակարաններում բուն դեռ կարող չէ, ինչպէս Մանգլիսի կամ Բէլիկիլի գիւղական բնակարաններում»:

Փօթիից մեզ գրում են օդոստոսի 2-ից հետեւեալը. «Սիմֆերի արտահանութիւնը այժմ արդէն վերջացել է, սակայն յոյս կայ, որ շուտով սկսվելու է հացահատիկների արտահանութիւնը: Այստեղ առաջին և երկրորդ տեսակի թխած հացի զինը, այս ամսի 1-ից կէս կօպէկով բարձրացաւ»:

Նոյն տեղից և նոյն օրը գրում են մեզ. «Մի քանի օր անտիկ շրջեր անուրց յետոյ, այժմ առատ անձրեւ եկաւ: Քաղաքի բնակիչները երե-

կոյեան գնում են ծովի ափը, լողանալու համար. անցեալ օր մի սայմաստեցի կրիտասարգ Բ. Գ. անտուով, ծովում լողանալիս խեղդեց: Հանցեցին ծովից խեղճի մարմինը և որբան էլ աշխատեց քաղաքային բժիշկը ուղիւ բերել խեղդվածին, բայց չափողեց»:

Մեզ գրում են ՆՈՐ-ՆԱՍԻՋԵՆԻԱՆԻՑ հետեւեալը. «Պատահամբ այստեղ գտնվելով, իմացայ որ յուլիսի 29-ին քաղաքից ոչ հեռու գտնվող Սխալ վանքում կը տօնվէ վարդապետի տօնը, որը յուլիսի 28-ին եղած սարսափելի քամու պատճառով մի օրով յետաձգվել էր: Գնացի այդ վանքը, որտեղ այդ օրը հաւաքվել էր քաղաքի գրեթէ ամբողջ ազգաբնակչութիւնը: Այդտեղ լսվում էր մեծ մասամբ Նոր-Նասիջենի աղաւաղված հայրերի բարբառը, որով այստեղի ժողովրդի մեծամասնութիւնն է խօսում: Ուստի երիտասարդութիւնը իր մաքուր գրական հայոց լեզուով տարբերվում էր ամբողջ մեծամասնութիւնից: Իսկ Նոր-Նասիջենի իրավիճակը հայ օրիորդները բոլորն էլ առանց բացառութեան ուսուկի են էին խօսում: Նրանք նոյն իսկ իրանց հնազարդեալ բարբառն են մոռացել: Յայտնի է, որ Ս. Սխալ վանքի ծխական ուսումնարանի շինութիւնը քանի մի ժամանակ առաջ այդտեղ: Այժմ խիստ վարդապետի նախաձեռնութեամբ և նոր-նասիջենիցիների աջակցութեամբ նոր շինութիւններ են կառուցվում այդտեղ»:

«Тифл. Листок» լրագիրը հաղորդում է, որ իշխան Լուի Նապօլէօն օդոստոսի 13-ին կը վերադառնայ Թիֆլիս:

Ինչպէս լսել է «Тифл. Листок» լրագիրը, Թիֆլիսի Լօրիս-Մէլիքեան փողոցի վրա գտնվող Ծուրխովի մասնաւոր գեղատունը այս օրերս առել է Մօսկվայի դեղագործ, պ. Վ. Լաբեյտ:

ՆՈՐ-ՆԱՍԻՋԵՆԻՑ մեզ գրում են. «Այստեղ և դա՛հ հեղեղների պատճառով թէ այստեղ, Նոր-Բայազետում և թէ մօտիկ Գուլալի գիւղում մատաղ արեցին, որի վրա մօտ 1000 լուրի ծախս եղաւ և դրանից շահվեց շրջակայ գիւղերի ազգաբնակչութիւնը. սակայն հաց կերան մեծ մասամբ ոչ աղքատ մարդիկ և ոչ վիճակաւորներ: Աւելի լաւ կը լինէր, փոխանակ մատաղ անեղու, հաւաքած փողը բաժանելն աղքատներին, հեղեղից վնասվածներին»:

Մեզ գրում են ԳԱՆՁԱԿԻՑ հետեւեալը. «Գա՛ն ձակից 25 վերստ հեռու գտնվող Բանանց գիւղը ինչպէս յայտնի է, ունի մի եկեղեցական-ծխական ուսումնարան: Այդ ուսումնարանը վերին աստիճանի անմիջապէս գրութեան մէջ չէ գտնվում, նորովի հոգաբարձուի անհոգութեան չէ տալիք: Ե իմանալ թէ Բրը վերջ կը դրվի ուսումնարանում տիրող անկարգ դրութեան և Բրը կը բարեհաճի թեմական տեսուչը գիւղի դպրոցն այցելել ու վերջ տալ ուսումնարանի առա-

ТОМЪ, օրինակ ուսուցիչների, ուսուցչուհիների, իսկ վերջին ժամանակ նոյն իսկ լրագրական տնօրէնն էր...

Օրինակի համար խեղճ Թարոյ, ինչ պէտք է անի այժմ. ալ ևս անօրէն չէ, խեղճը անգործ է մնացել, ունի զեղեցիկ ձայն, կարող է երգել, և ինչի չը մտնի Տէր-Պետրոսեանի աշխատութեամբ կազմված հայոց օպերետային խումբը. միթէ ամօթ է... Ես կարծեմ, որ աւելի ամօթ չէ, քան թէ «Արձագանքի» տնօրէն լինել: Օրինակի նա շատ լաւ կարող էր մասնակցել Օֆէն-բախի օպերետներում, դիցուք «Орфей въ Аду» օպերետում, որտեղ կարող էր շատ աշուղ կերպով «Когда я былъ Аркадекиымъ принцемъ» եղանակով երգել:

Այն ժամանակ, երբ ես տնօրէն էի Պատկերազարդ «Արձագանքի», ես շատ անգամ բաները գրում էի. Որ խեղճ չէր կարում իսկի:

Այն ժամանակ, երբ ես տնօրէն էի Պատկերազարդ «Արձագանքի», ես հայերի սրտում ցանում էի Աստուածաբանական ոգի:

Այն ժամանակ, երբ ես տնօրէն էի, Պատկերազարդ «Արձագանքի», Տկոր կանանց պատկերը տպում էի ի կրթութիւն հայոց ազգի:

Այն ժամանակ, երբ ես տնօրէն էի,

Այն ժամանակ, երբ ես տնօրէն էի, Այն, վախ, մի, վախ, Այն, վախ, մի և վախ:

Ինքս իմ այդ բանաստեղծութիւնն այն աստիճան հաւանեցի, որ ուղեցի ոչ թէ «Մշակի» ֆելետոնում տպել, այլ ուղարկել «Մուրճի» խմբագրութեանը, այդ երեւելի ամսագրում տպագրելու համար... Բայց յետոյ մտածեցի. Արաւիկանանց չի տպի, որովհետեւ նրա ամսագրում գրում են այնպիսի երեւելի հայ բանաստեղծներ, որոնք հայոց բանաստեղծական նոր, չը տեսնված ու չը լսված դպրոց են կազմել արդէն...

Ուրեմն իմ բանաստեղծութիւնը ինչպէս կարող էր արժանանալ հիւրընկալված լինելու այն երեւելի ամսագրի էջերի վրա, որոնք զարգարվում են այնպիսի հրաշալի բանաստեղծութիւններով, ինչպէս են Մանուէլեանի, Դատուրեանի, կամ Թումանեանի բանաստեղծութիւնները...

Վերջենք, օրինակի համար, «Մուրճ» ամսագրի այս տարւոյ յունիսի տետրակում տպված Գովհաննէս Թումանեանի հրաշալի բանաստեղծութիւնը:

Կուրծքս երբեմն եւ է գալիս և յուզվում, ես մնում եմ անշարժ, ինչպէս մի արձան, Միտքս թռչում գէպի երկնք և սուզվում, Տիեզերքի խորութեան մէջ անսասան:

Անիովում է յանկարծ երկրի բովանդակ, եւ սիրտսնեղ կուտի կուրծքին է փարում. Խոնարհվելով լիջում մինչև ոտնատակ, Աշխատողի տխուր ճակատը համբուրում. Ետ է թռչում և մոլորված դեղերում, Գաղղբայուղիկ խոր անցալի լուռ ծոցում, եւ թրթրում արդէն լուռ երգերում, Սառն ու տխուր շիրիմները շոյափում. Հեռաբերքի ցանկութիւնով թեւատած Ապագայի միտութեան մէջ խորտափում, եւ մի սաստիկ տենչով լեցուն, սաւառնած, Երանութեան տահմանները թվածում. Թռչում է միտքս, Կորում է միտքս, եւ չեմ հպկանում, ինչ եմ ցանկանում:

Միթիւրվեցէ պ. Գովհաննէս Թումանեան, ոչ թէ միայն դուք ինքներդ չէք հպկանում թէ ինչ է ցանկանում, այլ մենք, ընթերցողներս էլ չենք հպկանում թէ ինչ է ցանկանում...

Եւ իրաւ, Թումանեանից այդ հրաշալի բանաստեղծութիւնը այնպիսի խոր, փիլիսոփայական իմաստ ունի, որ շատ դժուար է հասկանալ թէ ինչ է ցանկանում բանաստեղծը:

Ան բացատրեմ. Նախ և առաջ Թումանեանի կուրծքը սկսում է սամովարի պէս եւ գալ (չափ յարմար բան է տան

անտեսութեան մէջ) իսկ ինքն, Գովհաննէս, Թումանեանց, մնում է արձանի պէս անշարժ: Գետնի վրա միտքը սկսում է դէս ու դէն թռչկոտի նախ թռչում է դէպի երկնք և տիեզերքի խորութեան մէջ է սուզվում, ապա ամիսովում է յանկարծ բովանդակ երկրի և նոյն իսկ այդ ժամանակ փարում է սիրտսնեղ կոյսի կուրծքը, յետոյ ոտնատակ է իջնում և աշխատողի տխուր ճակատը համբուրում (ի հարկէ տխուր կը լինի խեղճի ճակատը, երբ այդ ճակատը անաստակ է գտնվում), յետոյ, դուրս իս իմ պարուն, Թումանեանից թափառական միտքը յետ է թռչում և սկսում է մոլորված դեղերիկ խոր անցալի ծոցում և շոյափում է սառն շիրիմները, վերջապէս նոյն պարունի հետաքրքրասէր միտքը անցալից յանկարծ դէպի ապագան է անցնում և ապագայ միտքիւն մէջ խորտափում ու երանութեան սահմանները (?) թեւածում... Իսկ այդ ամբողջ ժամանակ, մինչև որ Գովհաննէս Թումանեանից միտքը այդքան դէս ու դէն թափառում է, ինքն իսկ Գովհաննէս Թումանեանից կուրծքը շարունաւորում է եւ գալ (վաղուց կարելի էր արդէն մի քանի բաժակ թէյ պատրաստել): Այդ միջոցին երբ Թումանեանից միտքը դէս ու դէն թռչկոտի տուն է վերջը կորչում էլ է, և ի հարկէ, Գովհաննէս Թումանեանց մնում է սարսափելի դրութեան մէջ. ինքն արձանի պէս շարունակում է

Ջաղիմութեանը խոնարհութիւնը այլ և այլ կնշմարողները...

Փոթիւն մեզ գրում են. «Նաւերի վրա մարդա-
նէց բնութիւնը 200-ից աւելի մշակներ ամբողջ օ-
րը ծանր աշխատանքի մէջ անցկացնելով, շատ
անհանգիստ օրով անցնում են ստանում. հազիւ 25 րոպե-
ի անախտութիւնը Այդ փոքրիկ պահուկները մշակել համ-
արան պիտի կերակրէ, համ էլ իր հայրենիքում
թողած ընտանիքին էլ պահէ: Այդ աշխատողները
գործիւնքից օգտուում է և մշակները գլխաւորը,
և կապալարներ, և վաճառականներ, և շահաւորակ հա-
յաւազաններ բանաւոր, հասկացողութիւնը չունենա-
լով գործի մասին, լուռ կերպով խոնարհութիւն է
հանգամանքները առնում:

Թէ և կովկասեան սարերի գլխաւոր շղթայի
վրայով անցնող ճանապարհը դեռ ևս նորոգված
է, բայց մայրաքաղաքի պատի մի մասը այս օ-
րերս ստացվեց վերջապէս, պատյա անելով Նո-
վորոսիսի և Բաթումի վրայով: Այսուհետև մի-
շն թիֆլիս-Վաղարշապատի ճանապարհի նորո-
գելը մայրաքաղաքի պատը կը զայ անգին պը-
տոյաներ անելով, մասամբ Սև ծովով, մասամբ
կասպեան ծովով, ուրեմն կամ Բաթումից, կամ
Բաքուից կը ստանանք պատը:

Մանչեստրից, պ. Թօմաքեանցից ստացված 77
րուբլի գումարը, որով պէտք է ուղարկելը
(Վշակի) համարները մեր հայեցողութեան համե-
մատ, կարգադրեցինք արդէն: Այդ փոքր ուղարկ-
վում են «Մշակի» համարները հետևեալ 8 հա-
մարներով. 1) Գորի, մի խումբ հայ երիտասարդ-
ներին, 2) Երևան, մի հայ զինուորին, 3) Մօսկ-
վա, Բեկաւովի մասնաւոր ընթերցարան, հայ ըն-
թերցողներին համար, 4) Հին-Նախիչևանի Երնշա-
կի վանքը, 5) Տօմսկ (Միւրի), հայ աքսորեալնե-
րին, 6) Խարկով, Տեխնոլոգիական ճեմարանի հայ
ուսանողներին, 7) Յիւրիւպոլ, հայոց ուսումնարա-
նին, և 8) Շամախի, հայ-բողոքականների ծխա-
կան ուսումնարանին:

«Рос. Вѣд.» լրագրին Պետերբուրգից հեռա-
գրում են. «Ասիական Թիւրքիայում չուժա կամ
խօսերա յայտնվելու դէպքում, նրա առաջին առ-
նելու համար Անդրկովկասեան իշխանութեանը
արժում է 50,000 րուբլու կրէդիտ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Արտասահմանեան մամուլը անհանգստացնող
տեղեկութիւններ է հաղորդում գերմանական
կայսրի առողջութեան մասին: «Figaro» լրագիրը
հաղորդում է, որ կայսրի Անդրիա ճանապարհ-
ընկնելու նախընթաց օրը նա տանջվում էր մի
հիւանդութեամբ, որը շատ տանձնակ տարիներ
նա ունի, այն է ակնանցները հիւանդութիւնը:

անարժ մնալ, կործան շարունակում է եռ զալ,
իսկ միտքը անդադար թռչելով՝ վերջը բոլորովին
կորցնում է և հասկանալի է, որ Թուրքիան, իր
միտքը կորցրած լինելով էլ չէ հասկանում թէ
ինչ է ցանկանում...
Սարափելի դրութիւն...
Ան մի նմուշ Արաքսեանեանցի բանաստեղծա-
կան նոր զարթոյն արտահայտութիւններին...

Ա propos d'Arakhamiantz. Յիշում էք, ընթեր-
ցող, ինչ փառաւոր կերպով, ինչ ընկալմանով
ու թմբուկի ձայնով երկու տարի առաջ հրատա-
րակվեց Արաքսեանեանցի «Մուրճ» ամսագրի ա-
ռաջին համարը:

«Մշակ» լրագիրն ընկել է, ասում էր Արա-
քսեանեան, և ընկել է այն օրից, երբ Գրիգոր
Արքային, նախանձելով այնպիսի երեկոյ գրա-
կան հանճարներին, ինչպէս էին Զմիկեան, Պո-
լեանցի, և ուրիշներ, հեռացրեց նրանց իր խմբա-
գործութիւնից: Այդ թարմ գրական ոյժերը տարի-
ներ ընթացում անգործ, անապաստան մնացին,
ուպանկով որ մի նոր գրական գործակ բարձրա-
նայ որի շուրջը կարողանան խմբով, այլ ևս չը
համարելով «Մշակի» հնացած ուղղութեանը...
Վերջապէս այդ զրօշակ պարզեց Արաքսեանեանց
«Մշակի» յետ մղված, «Մշակից» չը գնահա-
ված գրական հանճարեղ ոյժերը խմբակցան Ա-
րաքսեանեանցի շուրջը, ուրեմն «Մուրճը» որքան

կայսրի աջ ակնանցում պարբերաբար ուղեցնե-
ր են գոյանում, որոնք ուղեգրային թղթանքի բո-
րեղուն են առաջացնում. դրանով է բացա-
տրվում կայսրի չափազանց զերպարգրութիւնը,
որը շատ արամեցնում է նրա շրջապատողներին:
Երբ որ ուղեցրեք բացվում է, սուր ցաւը գաղա-
բում է և ակնանցից անդադար հոսում է թարախ-
կայսրը ակնանցում միշտ բամբակ ունի դրած և
դրա տակն էլ սպունգի մի կտոր, որը օրով ըն-
թացում մի քանի անգամ պէտք է փոխել: Մին-
չև այժմ այդ ուղեցրեքը տասը միլիոնէր լայ-
նութիւնից արեւելի չունեն և միայն ուղեգրային
թղթանքի բոլորողուն են առաջացնում. դրանց
կարելի է բռնել, բայց ժամանակով ծանր օպե-
րացիա հարկաւոր կը լինի: Պաշտական բժիշկ-
ները այդ հանգամանքը չեն ծածկում կայսրից:
Մի քանի ամիս առաջ հիւանդութիւնը այնպիսի
սուր բնաւորութիւն ընդունեց, որ բժիշկները
պնդում էին անյապաղ օպերացիա անել, և
այդ ձմեռն էր, երբ կայսրը յանկարծ Հա-
նովէր ճանապարհ ընկաւ: Լօնդօն այցելե-
լուց յետոյ կայսրի առողջութիւնը դէպի վատը
գնաց և ուշադնացութիւնները յաճախ էին կրի-
վում Ասում են, որ ակնանցի հիւանդութիւնը ա-
ռաջողութիւն էր անում և կայսրը վտանգա-
ւոր կերպով հիւանդ է: Դրանով է բացատրվում
մինչև անգամ նրա դիտաւորութիւնը՝ Բերլին դա-
լուց առաջ, մի քանի ժամանակ կրկնում անցկաց-
նել:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Լրագիրներին հեռագրում են, որ սերբիա-
կան թագաւորը, Պարիզ այցելելուց յետոյ, կ.
Պոլիս կուղևորվի:

— Գերմանիայում զանգառներ են լսվում այն
բանի դէմ, որ կանցելը կապրելի մեծեց հաջա-
հատիկների վրա մաքուր վերացնելու միջնորդու-
թիւնը Շատերը պահանջում են, որ ընկալաւոր
հրաւիրվի և այդ մաքուր պղծներն են մատուց-
վում կայսրին:

— Վիեննայից հեռագրում են, որ այնտեղի
կառավարչական շրջանները պայտարակում են
թիւրքաց կառավարութեան թուլութիւնը և ան-
գործութեանը աւազակներին զսպելու գոր-
ծում:

— Տրիեստում յեղափոխական հրաւերներ են
տարածված. շատերն կայանաւորում են:

— Լօնդօնում ունեցած տեղեկութիւններին հա-
մեմատ, Բ. Գուռը վերջնականապէս յայտնել է,
որ սուրբնիքը առանց Թուրքիայում համաձայնու-
թեան կօղբուրդեան Գերդինանդ պրինցին բոլգա-
րական իշխան չի ճանաչի:

— «Figaro» լրագրի Բերլինի թղթակցը հա-
ղորդում է հետևեալը. «Վիեննա կայսրի հիւան-
դութիւնը սկսում է երկու պատճառով շատերն
մանաւանդ այն ժամանակից, երբ բժիշկապետ
Բէրգման իր ընկերակիցներից մինի հետ հրաւիր-
վեցան Կիւ: Ասում են, որ կառավարութիւնը
պարտաւոր էր հանգստացնել հասարակական

երեկոյ պէտք է դառնար... Շատ ճարպիկ ընկ-
ւում է, այնպէս չէ. «Մշակը» իրանից յետ է մղել,
իսկ «Մուրճը» նորից հաւաքել է դործունէու-
թեան ծարաւ մնացած հանճարեղ հայ գրողնե-
րին, — ergo «Մշակը» հեղհեղ ընկնելու է, իսկ
«Մուրճը» բարձրանալու է...
Անցնում է մի տարի, — նոյն Արաքսեանեանց
կուռում է այդ նոյն թարմ գրական ոյժերի հետ,
յետ է մղում նրանց, թողնում է նրանց նորից
անապաստան...

Ինչ կասեք, պ. Արաքսեանեանց. պարզ է, որ
դուք էլ ձեր «Մուրճի» հետ, այն օրից, երբ
Զմիկեան, Պոլեանցի և tutti quanti ձեռնարկեց հե-
ռացել են, դուք էլ ընկել էք, հնացել էք, այլ ևս
ընդունալ չէք առաջնորդել մեր հասարակաց
կարծիքը...
Գործ դնելով ձեր վերաբերմամբ իշխան Կոն-
ստանտին Բեհրութեանի աստուածաբանական մե-
թոդը, կարող եմ ձեզ այդքան ասի. «Մի արա-
ուրիշին այն, ինչ որ չէիր ուզեանայ թէ թեզ ա-
նկնի»:

Կամ ըստ առածի՝ «ուրիշին փոս մի փորի»,
ինքդ միջը կընկնես...
Վերջին օրերս ազատ ժամանակ ունենալով,
սկսեցի թերթը Արգար Յովհաննիսեանի բուր-
առաջնորդող յօդաւանդը 1876 թիւի սկսած,
երբ նա ձեռնարկեց «Փորձ» ամսագրի հրատա-

կարծիքը պատշաճաւոր բացատրութիւններ տա-
լով:

— Թիւրքաց «Cabali» լրագրի խօսքերով, Ռու-
սաստանից Թիւրքիա գաղթող մահմետականներին
Բ. Գուռը հոգի է տալիս Էրզրումում գաղթա-
կանութիւնների հաստատելու:

— Յունաց տիեզերական պատրիարքի պաշտօ-
նական լրագրում յայտարարված է, որ յունաց
թագաւորանպետ մկրտութիւնը կատարելապէս
վաւերական է և երկրորդ մկրտութիւն չէ պա-
հանջվում:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

1891 թիւի վերջում կը լրանայ մամուլի գոյու-
թեան հարկաւանակը Բէրլինում: Մտադրու-
թիւն կայ տօնից այդ յօդերնաւոր լրագրականների
միջազգային կօնգրէս հրաւիրելով Բերլինում,
ներկայ տարվայ սեպտեմբերին:

Բէլլամի «Հարիւր տարուց յետոյ» յայտնի վե-
պը հեղինակին 38 հազար ռուբլու գումար արդիւնք
է տուել և դեռ մեծ քանակութեամբ է ծախվում:

Ներկայումս ամերիկական լրագիրներին աշխա-
տակցում են ամենաբարձր 60 կանաչ: Ամերիկա-
կան ամսագիրներից մէկում նորերս տպվեցան
լրագրական 17 աշխատակից-կանանց պատկերնե-
րը և նրանց կարճ կենսագրութիւնները:

Պատեթօրի օգնականը, բժիշկապետ Լէօն Պէրդ-
րի, իր վերջին հաշուով բերում է տեղեկութիւն-
ներ 1890 թիւին Պատեթօրի ինստիտուտում կա-
ռուցած շէնքից կծված մարդկանց բժշկութեան
մասին: Հաշիւից երևում է, որ ինստիտուտում
բժշկվում էին 1546 հոգի, որոնցից 314 օտարա-
կաններ էին: Բոլոր բժշկվողները ջրվախութիւ-
նից մեռան 11 հոգի: Հաշիւ կազմողը, 1886
թիւից ինստիտուտում բժշկվողների մասին ստա-
տիստիկական տեղեկութիւններ բերելով, ամառա-
ցոյց է անում այն բանի վրա, որ հետեւեալ տա-
րիներում նկատելի կերպով պակասում է մահա-
ցութեան տոկոսը: Օրինակ, 1886 թիւին բժշկ-
վում էին 2671 հոգի, որոնցից կատարութիւնից
մեռան 25 մարդիկ, որ կազմում է 0,94%: 1887
թիւին բժշկվում էին 1770 հոգի, որոնցից մեռան
13 մարդիկ, որ կազմում է 0,73%: 1888 թիւին
բժշկվում էին 1622 հոգի, որոնցից կատարութիւ-
նից մեռան 9 հոգի, կամ 0,55%: Վերջապէս,
1889 թիւին բժշկվում էին 1830 մարդիկ, որոն-
ցից մեռան 6 հոգի կամ 0,33%:

Լօնդօնի «New Review» ամսագրում տպված է
կապիտան Դուրի մի հետաքրքիր յօդաւանդ թա-
րոնական հրդեհների մասին: Այդ յօդաւանդը ե-
րևում է, որ 1886 թիւից մինչև 1890 թիւը, այ-
սինքն չորս տարվայ ընթացքում բոլորովին այր-
վել են 68 թատրոններ, իսկ 38 թատրոններ
շատ են վնասվել: հանդիսականներից մօտ 490
մարդիկ այրվել են կրակի մէջ, իսկ 213 հոգի
վերաւորվել են կապիտան Դուրի օգնականին է,
որ չը նայելով թատրոնները հրդեհներից պաշա-
պանելու համար վերջին ժամանակներս գործ դը-
րած զոռոտութիւններին, դեռ ևս բազմաթիւ թա-
րոններ կան, ուր հանդիսականներ ամենին չէր
վտանգանայ դնալ, եթէ իմանար թէ ինչ վտան-
գի է ենթարկում իր կենսքը:

Յուլիսի 31-ին կաթիլի եկեղեցին տօնելու է

րակութեան
իր առաջին առաջնորդողում նա ասում էր.
որովհետեւ հայերի մէջ մեծ պահանջ կայ բու-
նեւորակական ամառգրի, այդ պատճառով ինքն ըս-
կում է հրատարակել «Փորձ», որը թէ և հայերէն
ընդունվ կը հրատարակվի, բայց կը լինի բուն
կառավարական ամսագիր:

Անցնում են մի քանի տարիներ. 1881 թիւին
երևում է մի նոր առաջնորդող, որի մէջ Արգար
Յովհաննիսեան ասում է, որովհետեւ «Փորձ» հրա-
տարակելով զգալի զեֆիքներ ունեցաւ, և հայերի
մէջ ամենին պահանջ չը կայ կառավարական ամ-
սագրի, այդ պատճառով նա երազարկեցում և
ամառգրի հրատարակութիւնը և այսուհետեւ կը
հրատարակէ «Արձագանք» շաբաթաթերթը: Իսկ
շաբաթաթերթի մէջ մեծ կարիք ունի հայոց հա-
տարակութիւնը:

Այնուհետեւ գալիս է 1888 թիւը. և ահա հրա-
տարակվում է հետեւեալ առաջնորդողը. «Որովհե-
տեւ հայերի մէջ ամենին պահանջ չէ զգացվում
շաբաթաթերթի հրատարակութեան, այլ պահանջ
կայ պատկառելի շաբաթաթերթի հրա-
տարակութեան, ուստի «Արձագանք» պատկերա-
գրող դառնալով կը լինի բուն եւրօպական
պատկերագրող հրատարակութիւն և ամեն մի
հայ ընտանիքի մէջ սեղանի դարձ կը լինի ու կը
զարգացնէ մեր բոլորիս գեղարուեստական ճա-
շակը»:

եղբորական ուխտի հիմնադիր Իգնատիոս Լօյ-
լայի մահուան 400-ամեակը:

«Տարալի» վերջին համարում տպված է հետե-
ւեալ ժողովրդական երգը.
— Մուրդուգու... դու, աքաղաղ.
Պետրոս-Պապին ուր գնաց;
— Ցաւ... փորցաւ ունէր,
Երուսաղէմ ուխտ գրնաց...
— Ինչ կար ջնքում...
— Չիր ու չամիշ:
— Ո՛վ էր աւել,
— Սուքիաս ամին...
— Ո՛ւմ էր տանում:
— Շանն ու դէկին...
— Ո՛ւմ կը համեկէ:
— Քաղցած դէկին:
— Ո՛վ է կերել:
— Սև շան լակոտ:
— Վայ շան լակոտ, վայ շան լակոտ,
Վիզզ դառնայ լամանի-կոթէ:

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՑ

ԼՕՆԴՈՆ, 9 օգոստոսի: Վկայութեան կայա-
ցաւ Միջերկրական ծովի անգլիական նաւատորմի
դիմաւորումը Փրանսիական նաւատորմին: Ֆրան-
սիական ծովապետ Գիւպլիլը ճաշ տուեց անգ-
լիական օֆիցէրներին, ուր առաջարկվեցան Վի-
տորիա թագուհու և նախագահ Կարնոի կենացնե-
րը: Մի և նոյն ժամանակ Կրօնաւարում եղած
Փրանսիական նաւատորմը Պորտսմութ եկաւ:
Փոխադարձ այցելութիւններ անելով ծովապետ
Կլէմլիլիսին և Կանաւառեան դըսին, ծովապետ
Ժերմէ իր օֆիցէրներով գնաց Օսթընդ, ուր ըն-
դունվեց թագուհուց: Ընդունվելու ժամանակ
էր: Միջակայեան տարան պարտական կառքով:
Թագուհին նախաձայնիկ է ճաշ տուեց: Հաշի ժա-
մանակ թագուհու երկու կողմը նստած էին
Փրանսիական դեսպան Վաղդիմիլիսն և ծովա-
պետ Ժերմէ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 10 օգոստոսի: Լրագիրները հա-
ղորդում են, որ պետական խորհրդին կը ներ-
կայացվի մի առաջադրութիւն՝ կայսրութեան
մէջ օտար գաղթականութիւնը սահմանափակելու
մասին: «Нов. Время» լրագիրը հաղորդում է,
որ պատշաճաւոր իշխանութիւններին հրամայված
է ամեն տեղ խիստ կերպով գործադրել 1865
թիւ յուլիսի 10-ի և 1882 թ. մայիսի 31-ի կա-
նոնները, որպէս զի հրէաները ոչ մի դէպքում
անկանոն կերպով տէր չը դառնան հողերի, գոր-
ծատների, ջրային և քամու ջաղացների և այլ
հիմնարկութիւններին:

ԲԱՆՏՄՈՐ, 10 օգոստոսի: Համբուրցից այս-
տեղ հասան 50 առաւ հրէաներ. նրանց բռնեցին.
նրանք առանց որ և է միջոցների են, ճանա-
պարհի ծախսերը արվեցան Հիւրի ֆոնդից: Գործը
կը ներկայացվի վաշինգտոնեան վարչութեան ըն-
նութեանը:

ՇԱՆՆԱՅ, 10 օգոստոսի: Չինական գործը նա-
ւատորմը հրաման ստացաւ գնալ Նանկին, միւս
նաւատորմը կենտրոնանում է դէպի հիւսիս

Համարում է, վերջապէս, 1891 թիւը. և ահա
երևում է հետեւեալ առաջնորդողը. «Որովհե-
տեւ հայերի մէջ մեծ պահանջ կայ բու-
նեւորակական ամառգրի, այդ պատճառով ինքն ըս-
կում է հրատարակել «Փորձ», որը թէ և հայերէն
ընդունվ կը հրատարակվի, բայց կը լինի բուն
կառավարական ամսագիր:

Անցնում են մի քանի տարիներ. 1881 թիւին
երևում է մի նոր առաջնորդող, որի մէջ Արգար
Յովհաննիսեան ասում է, որովհետեւ «Փորձ» հրա-
տարակելով զգալի զեֆիքներ ունեցաւ, և հայերի
մէջ ամենին պահանջ չը կայ կառավարական ամ-
սագրի, այդ պատճառով նա երազարկեցում և
ամառգրի հրատարակութիւնը և այսուհետեւ կը
հրատարակէ «Արձագանք» շաբաթաթերթը: Իսկ
շաբաթաթերթի մէջ մեծ կարիք ունի հայոց հա-
տարակութիւնը:

Այնուհետեւ գալիս է 1888 թիւը. և ահա հրա-
տարակվում է հետեւեալ առաջնորդողը. «Որովհե-
տեւ հայերի մէջ ամենին պահանջ չէ զգացվում
շաբաթաթերթի հրատարակութեան, այլ պահանջ
կայ պատկառելի շաբաթաթերթի հրա-
տարակութեան, ուստի «Արձագանք» պատկերա-
գրող դառնալով կը լինի բուն եւրօպական
պատկերագրող հրատարակութիւն և ամեն մի
հայ ընտանիքի մէջ սեղանի դարձ կը լինի ու կը
զարգացնէ մեր բոլորիս գեղարուեստական ճա-
շակը»:

Եանցեկանդից: Պէկինի կառավարութիւնը ըսկը- սում է չառ անհանգիստ լինել, ի նկատի ունե- նալով պետութիւնները սպառնալիքը՝ զենքի զի- մել, եթէ Չինաստանը կը հրաժարի պահանջած բաւարարութիւնը տալ:

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 11 օգոստոս: Հրատարակած է Բարձրագոյն ուկազ՝ ոսկու գրառականով թղթա- դրամները ժամանակաւոր հրատարակութիւնները միջոցն այն բոլոր դէպքերում, երբ, պետական բանկի արկը գրառական նայելով, այդ անհրա- ժեշտ կը համարի ֆինանսները մինիստրը: Ֆի- նանսները մինիստրը տեղեկացրեց սենատին ոսկու գրառականով 25 միլիոն ռուբլ գումարի թղթա- դրամները ժամանակաւոր հրատարակութեան մա- սին: Եւթի, կէսօրից յետոյ 1 1/2 ժամին Նոյն պա- սերական Մեծութիւնները Օգոստոսի առ. Երեւո- ներով Պետերբուրգի գնացին Գանիա: Հրատա- րակած է մանիֆէստ, որով Ֆինանսական Մեծ Իշխանութեան այն մասի ազդարարութեան տա- րուտի ապահովութեան համար, որը կայսրու- թիւնից բերված հայով է օգտուում, ապա թոյլ է տրվում հաճարի, հաճարի արկերի և թեփի անմաքս մուտքը: Մի և նոյն ժամանակ օգոստո- սի 15/27-ը արդիւնում է վերոյիշեալ միջոցները Ֆինանսական արտասահման արտահանել, գոր- ծադրելով այդ արդեւն այն տեղերում, որոնց մինչև վերոյիշեալ թիւը մաքսատները թղթադրող ղեկավարները տուած չեն լինի: Մինչև վերոյի- շեալ միջոցները վերացնելը, պէտք է դադարէ Ֆինանսական արտահանումը հացի ազատ առևտրի վերաբե- րեալ 1864 թ. դեկտեմբերի 12-ի կանոնները ոյ- ժը: Հաղորդակցութեան ճանապարհները մի- նիստրութեան տէխնիական բաժնի նախագահ Մէրքէն, Բարձրագոյն հրովարտակով արձակված է ծառայութիւնից, հիւանդութեան պատճառով:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ ԲՈՐՍԱ	
Օգոստոսի 9-ին	
Լոնդոնի վրա 10 ֆունտ արծե . . .	96 ր. 80 Կ.
Բեռլինի վրա 100 մարկ . . .	47 > 40 >
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ . . .	38 > 17 1/2 >
Ռուսի . . .	արծե . . . 7 > 77 >
Մարսայի կուպոններ . . .	156 > — >
Արժաթ . . .	1 > 11 >
Բորսայի գլխիւններ . . .	33 1/4 > 50 >
Պետ. բանկի 5% տոմս 1 շրջանի . . .	104 > — >
— — — — — 2-րդ . . .	103 > 37 >
— — — — — 3-րդ . . .	— > — >
— — — — — 4-րդ . . .	— > — >
— — — — — 5-րդ . . .	— > — >
— — — — — 6-րդ . . .	102 > 75 >
60/0 ոսկեայ ընտան . . .	160 > — >
40/0 ոսկեայ փոխառութիւն . . .	— > — >
Արեւելեան 50/0 փոխառ. 1-ին շրջ. . .	— > — >
— — — — — 2-րդ . . .	102 > — >
— — — — — 3-րդ . . .	102 > 50 >
Ներքին 50/0 տուաճիւն փոխառութ. . .	237 > 75 >
— — — — — երկրորդ . . .	227 > — >
Պետական. երկաթուղային ընտան . . .	104 > 25 >
51/20/0 ընտան . . .	— > — >
40/0 ներքին փոխառութիւն . . .	97 > 12 >
50/0 գրառ. թղթ. առն. կառ. բանկի . . .	102 > 5 >
Այն. կառ. բանկի խաղարկութեան . . .	— > — >
գրառ. թղթ. . .	211 > — >
51/20/0 վկայակ. գիւղ. հող. բանկի . . .	104 > 12 >
41/20/0 գրառական թղթեր կայուն. . .	— > — >
փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մուտ. . .	147 > 50 >
— — — — — թղթադ. . .	102 > 75 >
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. . .	— > — >
ընկերութեան օբլիգացիաները . . .	101 > 75 >
Մոսկովայի քաղաք. օբլիգացիաներ. . .	102 > — >
Օգէսայի . . .	102 > 50 >
Թիֆլիսի . . .	— > — >
Գրառ. թղթ. Թիֆլիսի կառ. բանկի . . .	— > — >
— — — — — Գրառ. թղթ. . .	— > — >
Ս. Պետերբուրգի բորսայի արամադրութիւնը խաղաղ է:	
Խմբագիր-հրատարակող՝ ԳԻՒԳՈՐ ԱՐԺՈՐՆԻ	

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

ՍՈՒՐԲ ՆՇԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ օրիորդաց միգրանտ ծխական ուսումնարանի աշակեր- տուհիւների ընդունելութիւնը կը սկսվի օգոստոսի 25-ից: Իւրաքանչիւր աշակերտուհի պէտք է ներկայացնէ իր ծննդեան և ծաղկի վկայականները:

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՒՆՔԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐ ՈՒ ՁԵՆԻ ուսումնարա- նի աշակերտուհիների ընդունելութիւնը կը սկսվի օգոստոսի 25-ից: Ամէն խնդրատու պարտական է ներկայացնել իր ծննդեան, ծաղկի և ուսման վկայականը: Սերգեյեւիկայա փողոց, թիւ 19: 1—2 (Կ)

Բացված է բաժանորդագրութիւն ազգային կարեւորագոյն և ընտիր զբոսի մը, որ անհրաժեշտ է և և է հայ մանկուղի և անհատի. այս է:

ԸՆՏԻՐ ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՔ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՅԱՆԵԼՆԱԼ ԵՒ ՃՈՒՑՆԱԼ ԵՒ ԶԱՐԿԱՐԵԼ ԸՆՏԻՐ ՊԱՏԿԵՐՈՒ Գրքոյն կը բաղկանայ մօտ 16 մեծագիր թերթերէ, տպարութիւնը նորաձոյլ տառերով և ընտիր թղթի վրա է: 27 նոր, գեղեցիկ և նուրբ փորագրութեամբ պատ- կերներ՝ կը զարդարեն զբոսիկն էջերը, որք կը յիշեցնեն և կը զարթոյցանեն հայ մանկուղի սրտից և երակաց մէջ ազգութեան օգին և եռանդը, և կը յորդորեն զիրենք նմանի իրենց Հայրը:

Բաժանորդագրութեան գինն է 4 ֆրանկ՝ կանխիկ վճարելի. տպուած թերթերն առանձին առանձին կուգործունին իւրաքանչիւր բաժանորդագրաց: Այն անձինք որք 12 օրինակէ աւելի կ'առնուն մի անգամով, և կամ դպրոցներ որք կ'առնեն իրենց համար գանազան օրինակը՝ նոյն յատուկ և զգալի գեղջ կը շնորհուի: Բաժանորդագրութեան զրուիլ ցանկացողը զիմէն հետեւեալ հասցէիւ.

Direction de l'imprimerie Arménienne Venise, St. Lazare. 2—3

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Ձ Ա Ն Յ Հ Ա Մ Ա Ր

ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Առևտրական կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթու- թիւն տալ երկուս առուի անձանց և պատրաստել զործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ: Առևտրողները ստանում են արտ և տ արտ և եր:

Աւարելի աւարելացը սրբա են՝ 1) Առևտրական հետեւութիւն, 2) Առևտրա- կան թուարանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկա- յին), 4) Թուարանութիւն համընդ վրա, 5) Առևտրական թղթակցութիւն, 6) Առևտրական և մուրհակի կանոնադրութիւն և 7) զեղարկութիւն:

Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից: Ընդունելութիւնները սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, երեկոյան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնա- կարանում, Սոլոյակովսկի Աղէքսանդր ֆրիդմանի տանը, № 9 Սերգեյեւիկայա և Նազարեան փողոցների անկիւնում, զեղատան զինացի Երազմիր ու կանոնները կարելի է ստանալ ԶՐԻԱՊԷՍ կըր. Եօփրատի միջին բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաբարձրացիք զինում են կուրսերի հիմ- նողին—Վ. Թիֆլիս, Ս. Ս. Մանուէլյան:

12—25 (Ե. Շ.)

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET COM.

ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳԵԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԵ ԵՒ ԸՆԿ.

Շողեւուների կանոնադր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ զէպի ԲԱՌՈՒՄ, Զորե- շարթի օրերը, երկուշաբթի մի անգամ, Զորեշաբթի 9/21 յունվարից սկսած ԵՒ ՓՈԽԱՒԱՐՁ

Բաթումից Մարսել, մանկով Տրապիզոն, Սամսոն, և Կ. Պոլիս:

ԲԱՌՈՒՄԻՑ ՇՈԳԵԱՆՆԵՐ ԴՈՒՐՄ ԵՆ ԳԱԼԻՍ

Զորեշաբթի, 17/29 յունվար	—	ՍԻՐԿԱՍԻ	—	ԲՕՇԵԼ
—	31 յունվար (12 օգոստոսի)	—	ԱՆԱՏՈՒՄ	ԳԱՐՐԻԳ
—	14/26 օգոստոսի	—	ՄԻՆԳՐԵԼԻԱ	ՃԻՐՈՒՆ
—	28 օգոստոսի (9 սեպտեմբերի)	—	ՍԻՐԿԱՍԻ	ԲՕՇԵԼ

և այլն, երկու շաբաթ մի անգամ, ԶՈՐԵՇԱԲԹԻ օրերը, 4 ժամին կէսօրից յետոյ: Ցամախների գները ուղղակի երթևեկութեան Բաթումից զէպի Պարիզ խական գնից պակեցրած են:

Տեղեկութիւնների համար ճանապարհորդների և բեռների մասին թող բարեհաճ զիմէլ ընկերութեան ազնւաներին. ԲԱՌՈՒՄՈՒՄ պ. Գարանիօնին, Նաբերէճէայա ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ պ. Վիկտոր ԳԱՐՆՈՒՆ, Միջին-փողոցում, նախկին գնեկայ Տէր-Ասատուրով տանը, ԲԱԳՈՒՄ, Սամսոն Կիլիպարովին, Կոլուբակինսկայա հրապարակ, և ՆՈՎՈՐՈՍՈՒ ՍԿՈՒՄ պ. Լուի Բրոնի:

11—12 (Ե. Շ.)

Լ Ո Յ Ի Ն Ե Ն Ե Լ

ԺՈՂՈՎՐԻԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Հետեւեալ զբերը.

ԼԱԼՈ, Թիւրքահայերի կեանքից (սպառված)	5
ԹՈԼԵՐԱ և նրա առաջն առեւելու միջոցներ	5
ԱՅՆՏԵՂ ԵՒ ԱՅՍԵՂ, Գրիգոր Արծրունու	10
ԱՐՆԱԳԻՆ, Լէօն, (սպառված)	7
ՊՍՏԻԿ ԵՒ ՔԱՅՑ ՉՍՏԻԿ ԵՒ ԼՆԵԿԵԼԻԼԻ (սպառված)	5
ՀԱՅՐԵՆԱՍԵՐ ՏԻԿԻՆ	5
ՄՏՖԻ ՄՇԱԿԸ, Խ. Մարուսեանի	50
ԼԻՐ ԹԱԳԱՌՈՐ (ըստ Եկեղեցի)	5
ԻՆՁ ԵՒ ԿԱՅՏԱԿԸ	5
ԳԻՒԿԱԿԱՆ ՎԱՐՃՈՒՆԻ, Շէշգրինի. Թարգ. Խ. Մ.	5
ԳԻՒԿԱԿԱՆ ԱՂՔԱՏ	5
ԳԻՒԿԱԿԱՆ ՃՈՒԹԱԿԱՆԱՐ	5
ԵՂԱՍՅՐ ԵՂԱՐՈՐ ԴԷՄ	7
ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ԵՒ ՀՐԱՐՈՒՂ	6

Տպագրվում է և շուտով լոյս կը տեսնեն Կեղեցական աշխարհից՝ Կապիկներ կեանք, Գարշինի «Արջերը» և Ժողովրդական ընթերցանութեան ուրիշ զբեր: Գիմէլ Թիֆլիս. Խ. Մարուսեան

Ներկայ թւականի սեպտեմբերի 1-ից սկսեալ մի ուսեալ հայ ընտանիք Թիֆլիսում ընդունում է **ԳԻՇԵՐՈՐԹԻԿ** աշակերտներ, որոնք կարող են բացի ուսերէնից նաեւ գերմաներէն և ֆրանսերէն լեզուների զործնական վարժութիւններ ունենալ: Ցան- կացողները թող զիմէն «Մշակ» լրագրի խմբագրատունը:

5—12 (Ե. Շ.)

ВЫСОЧАЙШЕ УТВЕРЖДЕННОЕ

ТОВАРИЩЕСТВО

МЕХАНИЧЕСКАГО И ЧУ- ГУННО-ЛИТЕЙНАГО ЗАВОДА

БЕЛЛИНО-ФЕНДЕРИХЪ

ВЪ ОДЕССѢ.

Складъ и производство сельско-хозяйственныхъ и за- водскихъ машинъ и орудій, какъ-то:

Постоянныхъ паровыхъ машинъ и котловъ разныхъ системъ и силъ, Мукомольныхъ мельницъ и всякаго рода принадлежностей къ нимъ. Черетовокъ, вальцовыхъ поставовъ крупосебъ, буратовъ и всякихъ другихъ мельничныхъ машинъ системы Г. Даверио. Лесо- пильныхъ станковъ съ пилами. Конныхъ молотилокъ, и приводовъ, вѣялокъ, соломорѣзъ, кукурузныхъ молотилокъ—ручныхъ, конныхъ и паровыхъ Прессовъ для винограда и сѣна. Маслобоекъ, брандспойтовъ и пасовъ. Конныхъ граблей «Голинсвортъ».

Производство котельныхъ работъ и отливка изъ чугуна и мѣди.

Выполненіе всякаго рода заказовъ для паровыхъ вальцовыхъ мельницъ, винокурен- ныхъ, пивоваренныхъ, сахарныхъ и другихъ заводовъ, вагоны для копножелѣзныхъ дорогъ.

Складъ локомотивовъ, паровыхъ молотилокъ, конныхъ молотилокъ со штифтовыми ба- рабанами и конныхъ приводовъ извѣстной фирмы Клейтонъ и Шутливортъ въ Линкольнѣ, и Вѣнѣ.

Главный складъ жатвенныхъ машинъ и косилокъ «Желѣзная рама» и «Континенталь» Джонстона.

Единственный складъ вальцовыхъ станковъ Г. ДАВЕРІО въ Цюрихѣ.

Заводъ имѣетъ свой собственный эллингъ для постройки пассажирскихъ и буксирныхъ пароходовъ, паровыхъ катеровъ, баржъ и проч. и принимаетъ заказы на поднятіе на эллингъ судовъ для исправленія или окраски подводныхъ частей и ихъ корпусовъ.

Агентъ въ Ростовѣ нД. Г. Я. Золотухинъ, Никола- евскій пер. д. Арт. Яблокова, противъ Реального учи- лища кв. № 8.

78—100 (Ե. Շ.)